

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
 Биро за развој на образованието
 СКОПЈЕ

Примено:	15. 10. 2010		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
ОУ	3463/1		

ОУС
 ТРАЈКО
 15.10.10
 М

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ“ бр. 58/00 и 44/02) и член 31 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ“ бр. 103/08, 33/10 и 116/10), министерот за образование и наука донесе наставна програма по предметот *конирабас* за III трето одделение на тригодишното основно музичко образование.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

114 44
115/115
115/115

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

КОНТРАБАС

**ТРИГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, 2010

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

1. ВОВЕД

Во тригодишното основно музичко училиште на инструмент **контрабас** може да се запишат ученици кои наполниле 10 години.

Целта на наставата по контрабас е на учениците да им се развие љубовта кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музичирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Наставната програма за контрабас е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

1 Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.

- Статус на предметот: **задолжителен.**

2. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД од I до III одд.

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да усвои потребни знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да научи да свира скали;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармониска структура;
- да стекне потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фолклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на емоционалниот живот;
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да придонесува за формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да стекнува љубов кон класичната музика;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички приредби;
- да формира работна култура;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да знае да репродуцира нотен текст (ритмички и мелодиски);

- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да усвои потребни знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да научи правилно да свири скали;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да стекнува потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- правилно да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да стекнува и развива љубов кон класичната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фолклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на личниот и општествениот емоционален живот;
- да се оспособува за негување на култивиран пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;

- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички случувања;
- да стекнува работна култура и навика;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да препознава ноген текст, музички термини и ознаки;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности;
- **лева рака:** проширување на стекнатото знаење за прва позиција;
- да стекне познавање за полупозиција;
- да стекне познавање за широка позиција;
- да стекне познавање од една до друга позиција;
- да стекне навика за свирење во позиција (прва до втора);
- да применува правилно преминување од позиција во позиција;
- **десна рака:**
- изучување на основните штрихови: деташе, легато, стакато;
- контрола при извлекување и враќање на гудалото со брзо движење и полн звук;
- изучување на техниката на подготовка за премин од жица на жица
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема: МЕЛОДИКА И ТЕХНИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да демонстрира правилно седење и правилна поставеност на телото во однос на инструментот; - да применува правилно држење на десна рака и држење на гудало; - да демонстрира ослободеност на палецот и правилно поставување на истиот; - да применува подготовка за премини од жица на жица со десната раката; - да се подготвува за да применува влечење на гудалото по сите жици во цели ноти, половини и четвртини. <p>- да применува брзо и со</p>	<p>Технички вежби за ослободување, правилно поставување и движење на десната и левата рака</p>	<p>- Правилно седење</p> <p>- Десна рака</p> <p>- Гудало</p> <p>- Палец и правилна поставеност на истиот</p> <p>- Жица, жици</p> <p>- Цели ноти (една нога на гудало)</p> <p>- Половини ноти (две ноти на гудало)</p> <p>- Четвртини ноти (четири ноти на гудало)</p> <p>- Осмини ноти (осум ноти на гудало)</p> <p>- Брзо извлекување, брзо</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да се внимава на правилното балансирање на телото (без напрегнување и навалување кон напред и без потпирање со рацете да може бавно да стане и седне на столчето), седење на предниот дел од столчето. - Да му се објасни на ученикот дека правилната поставеност на телото и рацете во однос на инструментот е една од најбитните работи на коишто треба да внимава како на часот под супервизија на наставникот, така и во домашното вежбање. - Се објаснува на ученикот/ученичката дека правилната поставеност на дланките е како држење чаша. - Да се објасни правилното поставување на рацете: да го гушне инструментот со рацете кај кобилицата и потоа во истата рамнина да ги извлече во позиција за свирење.

<p>полн звук извлекување и враќање на гудалото по жиците;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги изучи и примени основните штрихови; - да применува правилно поставена лева рака; - да применува поставување на прстите на жиците при што нема да стиска со истите, особено со палецот; - да применува лесно движење и артикулација на прстите од левата рака. - да користи вежби за секој прст одделно; - да се изучи трета позиција како и функционирањето на левата рака при преминот и во новата позиција; 		<p>затворање (враќање)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Деташе, легаго, стакаго - Лева рака - Прсти - Артикулација - Трета позиција - Премин помеѓу позиции - Агол на поставеност на рака и прсти 	<ul style="list-style-type: none"> - Да се објасни функцијата на секој прст од десната рака одделно и неговата улога. - Бавно влечење на гудало по празни жици. - Да се објасни дека стискањето со прстите од левата рака врз тастатурата нема да придонесе за посилен звук, туку до поголема вкоченост на раката. - Да се внимава на рамењата да не се подигнуваат бидејќи ќе придонесат до вкоченост при свирењето. - Да не ги прекршува и вкочанува палците на рацете. - Наставникот секогаш методите да ги демонстрира практично и визуелно на инструментот за да може ученикот да направи обсервација и споредба со тоа што тој го прави. - Да се внимава на аголот на прстите во третата позиција, како и на преминот од прва во трета. Раката во лактот да не се спушта надолу при свирење
--	--	--	--

<p>- свирење скали во две октави во цели, половини и четвртини ноти;</p> <p>- разложени трозвуци, четворозвуци</p> <p>- да се воведува во музичката уметност;</p> <p>- да развива музички слух;</p> <p>- да применува елементи на правилна интерпретација (мелодиско-ритмичка) при свирење песнички и вежби;</p> <p>- да развива способност за меморирање на мелодија, ритмика и нотен текст на зададена композиција;</p> <p>- да ги доживува и сфаќа содржината и карактерот на композицијата;</p> <p>- да ја запознае и доживува динамиката и разликите во динамиката при слушањето и интерпретирањето на копозициите (тивко-гласно; форте-пијано);</p> <p>- да ја доживува и правилно избира брзината и</p>	<p>- Звук и тон</p> <p>- Јачина на тонот</p>	<p>- Скали</p> <p>- Трозвук, четворозвук</p> <p>- Музика</p> <p>- Слух, слушање</p> <p>- Нотен текст, композиција-и</p> <p>- Звук</p> <p>- Тон</p> <p>- Имињата на тоновите (до, ре, ми, фа, сол, ла, си, до)</p> <p>- Гласно</p> <p>- Тивко</p> <p>- Погласно</p>	<p>- Воочување на разликите меѓу звук и тон преку демонстрација на разновидни примери (звуците од природата и околината и музичките тонови – пеење, звучење на инструменти и музички фрагменти).</p> <p>- Доживување и воочување на јачината и брзината во музиката преку слушање музика, пеење и свирење.</p> <p>- Доживување и воочување на видовите и нијансите на јачината и брзината преку слушање музика, пеење и свирење.</p>
--	--	--	--

<p>разликите во брзината на музичкото темпо при слушање и интерпретирање на музиката;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да доживува и правилно разбира високи и ниски тонови и мелодиско движење нагоре - надолу; - да развива способност за прецизно интонирање на тоновите од основната скала; - да го разбере поимот скала; - да се воведе во нотното писмо и свирење по ноти; - да стекнува внатрешен музички слух; - да развива чувство за заедничко свирење и свирење во групи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Брзина <p>- Пеење на зададениот материјал по слух со имињата на тоновите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Откривање на музичките симболи (петтолиние, бас клуч, нота, пауза) <p>- Откривање на секоја нота од основната скала во бас клуч</p> <p>- Висина на тонот</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Потивко - Брзо - Бавно - Побрзо - Побавно <ul style="list-style-type: none"> - Петтолиние - Бас клуч - Нота - Помошна линија - Скала - Високи тонови - Ниски тонови - Нагоре - Надолу 	<ul style="list-style-type: none"> - Пеење на материјалот со текст и со именување на тоновите. <ul style="list-style-type: none"> - Пеење и свирење по слух на елементарни мелодиски модели - солфежирање на елементарни мелодиски модели во основната скала (појаснување на нотниот
--	---	--	--

	<p>- Пеење и свирење по слух елементарни мелодиски модели со именување на тоновите</p> <p>- Знак за повторување (поим и визуелен симбол)</p>	<p>-Знак за повторување</p>	<p>текст, читање парлато, солфежирање; да се внимава на тактирањето!).</p> <p>- Совладување на знакот за повторување преку свирење на зададена композиција и именување на тоновите.</p>
--	--	-----------------------------	---

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да ја доживува и применува рамномерната пулсација (со плескање на раце, чекорење и др.); - да го доживува и применува броењето и тактирањето; - да доживува и воочува дводелен и троделен метар; - да го доживува различното траење на тоновите во музиката; - да ги препознава и применува нотните вредности и вредностите на паузите (цела, половина и четвртина) и четвртина; - да го препознава тактот во нотниот текст; - да се воведува во ритмичко читање на нотниот текст; - да развива способност за прецизно изведување на ритамот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Рамномерна пулсација - Дводелност (броење еден-два) и триделност (броење еден-два-три) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ритам - Ритмика, пулсација - Музички метар - Дводелен, троделен такт - Цела, половина, четвртина, осмина нота 	<ul style="list-style-type: none"> - На различни начини (во сообразност со детето) да се најдат методи според кој ќе му се долови ритмиката во музиката. Споредба со музиката која на детето му е повеќе позната (македонски фолклор или поп музика), играње, плескање со раце, движења со телото - Описно и споредбено да му се објасни разликата меѓу нотните вредности. Ја болко на половина, четвртина итн. - Да се објасни поделбата на нотните вредности со горенаведениот пример и сл. пример. - Преку раситнување на нотните вредности (со пеење на глас од страна на наставникот а подоцна и ученикот). - Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации. - Воочување на тактот врз основа на зададениот материјал за 2-делност и 3-делност. - Читање на зададениот материјал со тактирање. - Свирење на елементарни ритмички модели (запишани на една линија) на инструментот – ритмички. Пред да се отсвири, моделот може да се изговори парлаго на неутрален
	<ul style="list-style-type: none"> - Траење на тоновите - Нотни вредности: цела нота, половина нота, четвртина нота, осмина нота - Цела пауза, половина пауза, четвртина пауза, осмина пауза - Такт (2/4 и 3/4 и 4/4) - Ритмичко читање на нотен текст (парлаго) 		

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по контрабас треба да вклучува различни видови на музички активности.

Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца од типот на „Детски албуми“, музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).

- Особено се препорачуваат музичко-ритмичките движења за доживување на римичките карактеристики на музиката.

- Учениците треба да навикнуваат на свирење по ноги со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање, со тактирање при свирењето.

- Учениците од трето одделение треба да ги совладуваат ритмичките елементи преку игри.

- За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попречизно интонирање да се применува фономимијата, како и посетата на концертите, редовно низ целата учебна година треба да се одвива и слушањето на разновидна музика на часовите и да се поттикнуваат учениците на активно слушање.

➤ **Наставни средства:**

- музички инструмент – контрабас;
- книги (школи) по соодветен избор на наставникот (Ј. Новосел прва книга, Моцарт, Бетовен, Шуберт и друго);
- зборници со мали песнички (мелодии) или песни, по соодветен избор на наставникот;
- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- Интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичкото изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување).

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се организира јавен час отворен за присуство на родителите, соучениците и други наставници пред кој учениците би имале можност да ги претстават своите постигања и активностите застапени во текот на учебната година.

- Оценувањето е описно со краток опис.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следната:

ИСПИТНА ПРОГРАМА:

- две истоимени дурски/молски скали во две октави со трозвучи и четиризвуч;
- една кратка етиди со различен карактер;
- две кратки композиции по избор и соодветни за ученикот.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во може да ја изведува лице кое завршило:

- високообразовна институција за музичка уметност – инструмент контрабас.

Изготвил: работна група формирана со решение бр. 02-1218/1 од 09.04.2010 година,

координатор Анкица Витанова, советник во Бирото за развој на образованието

Контролирал: д-р Насе Кондовски, раководител на одделение во Бирото

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото.

MB

[Signature]

[Signature]

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
КАБИНЕТ НА МИНИСТЕРОТ

Бр. 07-647/4

15. 10. 2010 год.
СКОПЈЕ

ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предмет **контрбас** за III одделение на тригодишното основно музичко образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

На ден 15. 10. 2010
Скопје

Министер
Никола Тодоров

